

MEĐUNARODNI KRIVIČNI SUD
ZA BIVŠU JUGOSLAVIJU

PREDMET BR. IT-97-24-I

TUŽILAC MEĐUNARODNOG SUDA

PROTIV

MILANA KOVAČEVIĆA

IZMLJENJENA OPTUŽNICA

Tužilac Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju, u skladu s ovlaštenjem iz člana 18 Statuta Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju ("Statut Međunarodnog suda"), optužuje:

MILANA KOVAČEVIĆA

za **GENOCID, ZLOČINE PROTIV ČOVJEČNOSTI, KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA**, te za **TEŠKE POVREDE ŽENEVSKIH KONVENCIJA IZ 1949**, kako je navedeno u daljem tekstu:

OPŠTI PODACI

1. Opština Prijedor nalazi se u sjeverozapadnoj Bosni i Hercegovini. Prema popisu stanovništva iz 1991, broj stanovnika je iznosio oko 112.543: 49.351 (43,9%) izjašnjavali su se kao Muslimani; 47.581 (42,3%) izjašnjavali su se kao Srbi; 6.316 (5,6%) izjašnjavali su se kao Hrvati; 6.459 (5,7%) izjašnjavali su se kao Jugosloveni; a 2.836 (2,5%) izjašnjavali su se kao pripadnici drugih naroda. Ta opština se nalazi na jednom od glavnih putnih koridora između istoka i zapada u bivšoj Jugoslaviji. Srpski rukovodioci smatrali su je strateškom lokacijom, jer je taj koridor povezivao područja pod srpskom kontrolom u hrvatskoj Krajini, na zapadu, sa Republikom Srbijom, na istoku.

2. Novembra 1990. godine u Bosni i Hercegovini održani su demokratski izbori. Postojale su tri glavne stranke, od kojih je svaka bila poistovijećena sa jednom od tri glavne grupe stanovništva u Bosni i Hercegovini. Stranka demokratske akcije (SDA) je bila identificirana kao muslimanska nacionalna stranka ("Muslimani" su Ustavom Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije iz 1974. priznati kao nacionalnost ili "narod", te su kao takvi navedeni u popisu stanovništva Bosne i Hercegovine iz 1991.) Srpska demokratska stranka (SDS) je bila identificirana kao srpska nacionalna stranka. Hrvatska demokratska zajednica, HDZ, bila je identificirana kao hrvatska nacionalna stranka.

3. Prijedorska Skupština opštine brojala je 90 mjesta. Kao rezultat glasanja u novembru 1990, SDA je osvojila 30 mjesta, SDS 28 mjesta, HDZ je osvojila 2 mjesta, a 30 mjesta je pripalo takozvanim opozicionim strankama. Takav rezultat omogućavao je SDA da postavlja ljude na većinu administrativnih funkcija u opštini, kao i da prva bira kandidate za najviše funkcije. To je takođe značilo da, kako je vrijeme odmicalo, SDS nije imala dovoljno moći da ostvari svoj cilj, tj. da političkim putem zadrži prijedorsku opštinu u Jugoslaviji kojom su dominirali Srbi.

4. Godine 1991, nakon proglašenja nezavisnosti Slovenije i Hrvatske od Jugoslavije i izbivanja rata, činilo se sve vjerovatnijim da će i Bosna i Hercegovina proglasiti nezavisnost. Međutim, SDS je željela da Bosna i Hercegovina ostane dio Jugoslavije. Kako je vrijeme odmicalo, i pošto je postalo jasno da neće uspjeti da zadrži Bosnu i Hercegovinu u Jugoslovenskoj federaciji, SDS je zdušno započela stvaranje posebne srpske teritorije u Bosni i Hercegovini. Po viđenju lidera SDS, ogromnu prepreku stvaranju i kontroli srpske teritorije predstavljalo je značajno prisustvo bosansko-muslimanskog i bosansko-hrvatskog stanovništva, koje je živjelo u područjima koja su ovi željeli prisvojiti. Na taj način je najvažniji aspekt plana o stvaranju nove srpske teritorije postalo trajno uklanjanje ili "etničko čišćenje" gotovo cjelokupnog bosansko-muslimanskog i bosansko-hrvatskog stanovništva, dok bi samo malom broju ne-Srba koji bi pristali da žive u državi kojom su dominirali Srbi bilo dopušteno da ostane.

5. Tokom 1991. godine vođe prijedorske SDS počeli su planirati preuzimanje vlasti u opštini Prijedor i primjenu opšteg plana koja bi nakon toga uslijedila. Opštinski Krizni štab je bio organ koji je izvršio najveći dio operativne faze plana i preuzeo vlast nad opštinskom administracijom. U ranim juntarnjim satima 30. aprila 1992, po naređenju prijedorskog Kriznog štaba, srpske snage preuzele su fizičku kontrolu nad gradom Prijedorom. Preuzimanje vlasti je iniciralo niz događaja, organizovanih i režiranih, u početku od strane Kriznog štaba, a

kasnije od strane iste grupe pojedinaca koji su djelovali sa svojih položaja u redovnoj strukturi opštinske vlasti, a koji su do kraja godine doveli do smrti ili prisilnog odlaska većine bosansko-muslimanskog i bosansko-hrvatskog stanovništva opštine.

6. Jula 1992, po naređenju Radovana Karadžića, regionalni i opštinski krizni štabovi transformirani su u ratna predsjedništva. Ta su ratna predsjedništva zadržala istu strukturu i ovlasti kao i krizni štabovi, te su gotovo svugdje, uključujući i Prijedor, isti ljudi ostali na istim položajima. Bila je to samo promjena imena iz političkih razloga, i bilo je uobičajeno da se ti organi u javnosti i dalje zovu Krizni štabovi. (Naziv "Krizni štab" koji se pojavljuje u daljnjem tekstu obuhvata dokumente i ovlasti i Kriznog štaba i Ratnog predsjedništva.)

7. Odmah nakon preuzimanja vlasti u gradu Prijedoru, Krizni štab je za ne-Srbe nametnuo stroga ograničenja u svim sferama života, uključujući i slobodu kretanja i pravo na zaposlenje. Kao rezultat tih ograničenja ne-srpsko stanovništvo je ostajalo u selima i područjima u kojima je živjelo. Krajem maja, srpske vojne i policijske snage počele su sa izuzetno žestokim napadima širokih razmjera na ta područja. Srpske snage su one bosanske Muslimane i bosanske Hrvate koji su preživjeli te početne artiljerijske i pješadijske napade zarobili i prebacili u logore i mjesta za pritvor koji su uspostavljeni i kojima je upravljano po nalozima Kriznog štaba.

8. Srpske snage su u logorima i pritvorima bosanske Muslimane i bosanske Hrvate – intelektualce, stručnjake i političke vođe i vojno sposobne muškarce određivali za ubistva, mučenja i druge nehumane postupke. U periodu od kraja maja 1992. do početka avgusta 1992. godine, život je izgubilo najmanje stotine zatvorenika, kako poznatog tako i nepoznatog identiteta. Nakon što je početkom avgusta vanjski svijet saznao za postojanje logora, Krizni štab je zatvorio logore u Omarskoj i Keratermu, a preživjele zatvorenike prebacio u jedini logor koji je ostao u prijedorskoj opštini i u logor Manjača u opštini Banja Luka. Iz tih logora, gotovo svi preživjeli bosanski Muslimani i bosanski Hrvati su onda na silu prebačeni ili deportirani sa tog područja.

OPTUŽENI

9. **MILAN KOVAČEVIĆ** zvani "Mićo" rođen je 10. februara 1941. godine u selu Božići, opština Prijedor, u Bosni i Hercegovini. Po zanimanju je anesteziolog, a u poslednje vreme, nakon što je dao ostavku na mjesto predsjednika Izvršnog odbora u martu 1993, radio je kao

direktor prijedorske bolnice. Srpskoj demokratskoj stranci (SDS) pristupio je 1990. godine. Kao rezultat pregovora koji su uslijedili nakon opštinskih izbora u novembru 1990, zvanično je postavljen na položaj predsjednika Izvršnog odbora skupštine opštine Prijedor 4. januara 1991. Takođe je izabran za člana Opštinskog odbora za narodnu odbranu, u kome su bili i drugi viši dužnosnici opštinske vlade, šef Stanice javne bezbjednosti (SJB), i lokalni vojni komandant. Na oba ta položaja ponovo ga je u januaru 1992. godine izabrala SDS, koja je u to vrijeme formirala opštinsku vladu Srpske opštine Prijedor u sklopu priprema za preuzimanje vlasti. Odbor za narodnu odbranu, čije je članove postavio SDS, među kojima je bio i optuženi, je kasnije postao Krizni štab opštine Prijedor. Kada je Krizni štab preuzeo vlast, **MILAN KOVAČEVIĆ** je izabran za potpredsjednika Kriznog štaba.

10. Kao predsjednik Izvršnog odbora Skupštine opštine Prijedor, **MILAN KOVAČEVIĆ** je bio na najvažnijoj funkciji izvršne vlasti u opštinskoj upravi, te je bio odgovoran za koordiniranje djelatnosti Izvršnog odbora o čijim je aktivnostima i prijedlozima izvještavao Skupštinu opštine, kao i za potpisivanje odluka i naređenja Izvršnog odbora. On je sazivao, predsjedavao i kontrolirao dnevni red sastanaka Izvršnog odbora, a prilikom glasanja mogao je presudno uticati na sve donesene mjere. Izvršni odbor nije mogao ništa poduzeti niti predložiti bilo kakve promjene bez njegovog odobrenja ili znanja.

11. Nakon što je Krizni štab SDS preuzeo vlast, **MILAN KOVAČEVIĆ** je bio njegov potpredsjednik. Njegove dužnosti su, između ostalog, bile: pomaganje predsjedniku pri obavljanju njegovih dužnosti i preuzimanje njegovih dužnosti kada je ovaj bio odsutan; koordinacija svih aktivnosti narodne odbrane (uključujući, između ostalog, planiranje zaštitnih mjera za srpsko stanovništvo za vrijeme napada i fizičko uklanjanje mrtvih tijela i raskrčivanje uništenih objekata u napadnutim područjima); politički rad i propaganda; te da osigura redovno snabdijevanje i logističku podršku neophodnu za uspješno vođenje oružanog sukoba i za funkcioniranje opštine.

12. Kao potpredsjednik Kriznog štaba **MILAN KOVAČEVIĆ** je odigrao ključnu ulogu u zločinima koji su se dogodili u opštini Prijedor, koji su navedeni u ovoj optužnici. Jezgro Kriznog štaba činili su: optuženi, predsjednik Skupštine opštine kojeg je naimenovao SDS, predsjednik Opštinskog odbora SDS Prijedor, komandant Teritorijalne odbrane (TO) kojeg je naimenovao SDS, komandir Centra javne bezbjednosti kojeg je naimenovao SDS i komandant lokalnog garnizona Jugoslovenske narodne armije (JNA). Ti ključni članovi zajednički su radili na planiranju i donošenju odluka o cijelom nizu operacija u vezi sa

vođenjem sukoba i uništavanjem zajednica bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata u opštini. Članovi su kasnije izvršavali svoje pojedinačne zadatke definirane planom, a u skladu sa svojim funkcijama. Za sve vrijeme svog postojanja, Krizni štab je kao kolektivno tijelo djelovao na koordinaciji i primjeni okvirnog plana za zauzimanje i "etničko čišćenje" opštine Prijedor.

NADREĐENOST

13. U periodu od 29. aprila 1992. do 31. decembra 1992, **MILAN KOVAČEVIĆ** je bio član Kriznog štaba, kao i Ratnog predsjedništva, organa koji je naslijedio Krizni štab, te Opštinskog odbora za narodnu odbranu. U cijelom tom periodu on je bio predsjednik Izvršnog odbora Skupštine opštine Prijedor.

14. Opštinski odbor za narodnu odbranu je organ koji je postojao u opštinskoj strukturi vlasti još u Socijalističkoj Federativnoj Republici Jugoslaviji (SFRJ). Bio je nadležan za planiranje, pripremanje i vođenje odbrane opštine, pod okriljem Skupštine opštine. Kako je navedeno gore, **MILAN KOVAČEVIĆ** je 1991. godine postao član ovog Odbora na temelju svog položaja predsjednika Izvršnog odbora. SDS ga je ponovo imenovao na taj položaj u januaru 1992, kada je SDS formirao opštinsku vladu u sjenci u sklopu priprema za preuzimanje vlasti. Taj Opštinski odbor za narodnu odbranu, čije je članove imenovao SDS, izvršio je početne pripreme za fizičko preuzimanje vlasti u Prijedoru, uključujući i formiranje Kriznog štaba.

15. Krizni štab je uspostavljen po uzoru na instituciju koja je postojala u okviru plana odbrane SFRJ, sa svrhom da preuzme funkcije opštinskih vlasti za vrijeme rata ili vanrednog stanja kada se skupština opštine, inače najviša instanca opštinske vlasti, ne može sastati. Bilo je predviđeno da prestane funkcionirati čim skupština opštine bude u mogućnosti da ponovo preuzme svoju ulogu. Kada se aktivira, Krizni štab je imao potpunu izvršnu i zakonodavnu vlast u opštini, te je djelovao kao kolektivno tijelo, sa učešćem predstavnika najvažnijih segmenata opštinske strukture vlasti. Predsjednik Kriznog štaba potpisivao je sve odluke i naređenja.

16. U periodu od 29. aprila od 31. decembra 1992. godine Krizni štab imao je vlast i kontrolu nad: napadima na ne-srpska sela i područja; hapšenjem i zatvaranjem bosansko-muslimanskog i bosansko-hrvatskog stanovništva; osnivanjem i radom zatvoreničkih logora; te nad deportacijom i prisilnim preseljenjem bosansko-muslimanskog i

bosansko-hrvatskog stanovništva na područja izvan opštine. Također je imao ovlasti da nalaže SJB i javnom tužiocu da istražuje, hapsi i krivično goni sve osobe za koje se sumnjalo da su počinili krivična djela u opštini Prijedor, u logorima ili van njih.

OPŠTI NAVODI OPTUŽNICE

17. Sve vrijeme na koje se odnosi ova optužnica, u Republici Bosni i Hercegovini, na teritoriji bivše Jugoslavije, trajalo je stanje oružanog sukoba i djelimične okupacije.

18. Sva djela ili propusti navedeni ovdje kao teške povrede Ženevskih konvencija iz 1949. (u daljem tekstu "teške povrede") prema članu 2 Statuta Međunarodnog suda, dogodili su se za vrijeme tog međunarodnog oružanog sukoba i djelimične okupacije.

19. Svi bosanski Muslimani i bosanski Hrvati u opštini Prijedor koji se spominju u ovoj optužnici, bile su osobe zaštićene Ženevskim konvencijama iz 1949.

20. Optuženi je bio dužan pridržavati se zakona i običaja vođena oružanih sukoba, uključujući i Ženevske konvencije iz 1949.

21. U svakom paragrafu kojim se optuženi tereti za zločine protiv čovječnosti, prema članu 5 Statuta Međunarodnog suda, navedena djela ili propusti predstavljali su dio širokog ili sistematskog napada usmjerenog protiv civilnog stanovništva.

22. U svakom navodu kojim se optuženi tereti za mučenje, djela je počinio, ili ih je podsticao, ili su se desila uz njegovo odobrenje ili znanje, neki od dužnosnika ili osoba koje su djelovale u zvaničnom svojstvu, da bi se postigao jedan od sljedećih ciljeva: da se dobiju podaci ili priznanja žrtava ili trećih lica; da se žrtva kazni za djelo koje je počinila, ili se sumnjalo da ga je počinila žrtva ili treće lice; da se žrtva zastraši ili na nešto prinudi; te/ili iz bilo kojeg razloga koji se zasniva na diskriminaciji bilo koje vrste.

OPTUŽBE

TAČKE 1 i 2 (GENOCID) (SAUČESNIŠTVO RADI POČINJAVANJA GENOCIDA)

23. Sa početkom u proljeće 1992. prijedorski Krizni štab, u kojem je bio i **MILAN KOVAČEVIĆ**, naredio je i primijenio plan čija je svrha bila da protjera bosansko-muslimansko i bosansko-hrvatsko stanovništvo iz opštine Prijedor i dijela Bosne i Hercegovine koji je bio proglašen za srpski teritorij. Sprovođenje tog plana, kako je opisano gore u paragrafima 4 - 8, uključivala je: (1) ubijanje bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata; nanošenje teške fizičke i psihičke patnje bosanskim Muslimanima i bosanskim Hrvatima; i (3) namjerno podvrgavanje bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata uslovima života koji su bili sračunati da dovedu do fizičkog uništenja dijela bosansko-muslimanskog i bosansko-hrvatskog stanovništva.

24. Da bi sproveli taj plan, članovi Kriznog štaba, među kojima je bio i **MILAN KOVAČEVIĆ**, prvo su uveli restrikcije kretanja, koje su bosansko-muslimansko i bosansko-hrvatsko stanovništvo zatvorile u sela i na područja gdje su živjeli. Krizni štab, uključujući i **MILANA KOVAČEVIĆA**, je potom naredio ili započeo napade na ta područja udruženim snagama 43. brigade i drugih jedinica JNA, jedinica TO iz Prijedora, redovnih i rezervnih pripadnika policije iz Prijedora i paravojnih jedinica koje je organizirao i opremio SDS.

25. Napadi na bosansko-muslimanska i bosansko-hrvatska sela i područja obično su počinjali jakim artiljerijskim granatiranjem, čija su meta bile kuće i poslovni objekti, u kojima su mnogi ljudi poginuli. Nakon granatiranja, na scenu su stupale bosansko-srpske i srpske snage, koje su okupljale one koji su preživjeli. Prolazeći kroz sela, likvidirali su mnoge bosanske Muslimane i bosanske Hrvate, te opljačkali i uništili njihove domove. Nakon što su sakupili velike grupe bosansko-muslimanskih i bosansko-hrvatskih civila i odveli ih na sabirna mjesta kako bi ih prebacili u logore, mnoge muškarce za koje su smatrali da su sposobni za borbu i bivše policajce izveli su iz grupe i smaknuli. Napadi na sela i druga područja opštine u kojima su bili okupljeni bosanski Muslimani i bosanski Hrvati nastavili su se u junu i julu 1992.

26. Bosanski Muslimani i bosanski Hrvati koje su snage bosanskih Srba ili srpske snage uhvatile, a koje nisu odmah ubili, su potom

odvedeni u jedan od zatvoreničkih logora, među kojima su bili logori Omarska, Keraterm i Trnopolje, koji su bili uspostavljeni po naređenju Kriznog štaba. Dok su logori radili, pripadnici bosansko-srpske policije i vojske koji su upravljali ovim logorima, njihovo osoblje i druge osobe koje su posjećivale logore – koji su svi bili pod vlašću i kontrolom Kriznog štaba – ubile su na stotine zatvorenika - bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata.

27. Pripadnici bosansko-srpske policije i vojske koji su upravljali ovim logorima, njihovo osoblje i druge osobe koje su posjećivale logore – koji su svi bili pod vlašću i kontrolom Kriznog štaba – takođe su nanijeli teške tjelesne i duševne patnje bosansko-muslimanskim i bosansko-hrvatskim zatvorenicima podvrgavajući ih seksualnim zlostavljanjima, mučenjima, premlaćivanjima i pljački, kao i drugim oblicima psihičke i fizičke torture. U Omarskoj i Keratermu teško premlaćivanje i mučenje zatvorenika bilo je uobičajeno. Stražari u logorima i drugi koji su dolazili u logore i fizički zlostavljali zatvorenike, za premlaćivanja su koristili svakojake predmete, uključujući drvene palice, metalne šipke i alatke, komade debelog industrijskog kabla, kundake pušaka i noževe. Nakon što su ih pretukli, mučili ili seksualno zlostavljali, zatvorenike su nosili, vukli ili tjerali da puze u svoje prostorije, ne pružajući im nikakav oblik medicinske njege za njihove povrede.

28. Logorima Omarska, Keraterm i Trnopolje smišljeno se upravljalo tako da se zatvorenicima nametnu uslovi čija je svrha bila da izazovu njihovo fizičko uništenje, sa namjerom da se uništi dio bosansko-muslimanskog i bosansko-hrvatskog naroda kao nacionalne, etničke ili vjerske grupe. Uslovi su bili bijedni i surovi. Dnevni obroci za zatvorenike, kada ih je bilo, jedva da su bili dovoljni za preživljavanje. Medicinska njega za zatvorenike je bila nedovoljna ili nepostojeća, a opšti higijenski uslovi su bili više nego neadekvatni. U svim logorima zatvorenici su bez prestanka podvrgavani, ili su bili prisiljeni gledati, nehumana djela, uključujući ubistva, silovanje i seksualno zlostavljanje, mučenje, premlaćivanje i pljačku, kao i druge oblike duševnog i tjelesnog zlostavljanja.

29. Logor Trnopolje je imao još jednu zlokobnu namjenu: služio je kao mjesto za seksualno zlostavljanje, silovanje i mučenje zatvorenih žena od strane osoblja logora, koji su bili pripadnici i policije i vojske, i drugih vojnih jedinica iz tog područja, koji su samo zbog toga dolazili u logor. U mnogim slučajevima, žene i djevojke su izvođene iz logora i

odvođene na druga mjesta, gdje su bile silovane, mučene ili seksualno zlostavljane.

30. Nakon što su međunarodni mediji početkom avgusta 1992. objelodanili postojanje logora u prijedorskoj opštini, počele su završne masovne deportacije i prisilna preseljenja bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata. Oko 21. avgusta 1992, jedan od konvoja iz logora Trnopolje pod kontrolom prijedorskih policijskih snaga zaustavio se na planinskom putu u blizini jedne strme litice nad kanjonom. Policijske snage istjerale su oko 250 vojno sposobnih muškaraca iz autobusa, postrojile ih na litici i mitraljeskim rafalima poslali u smrt.

31. Između 29. aprila 1992. i 31. decembra 1992. godine, **MILAN KOVAČEVIĆ** je zajedno sa ostalim članovima Kriznog štaba planirao, organizovao, naređivao i sprovodio kampanju sa ciljem da se istjera bosansko-muslimansko i bosansko-hrvatsko stanovništvo iz prijedorske opštine i područja Bosne i Hercegovine koja je bosansko-srpsko rukovodstvo proglasilo srpskim teritorijem. Ključni aspekt te kampanje bio je da se pobije jedan dio bosansko-muslimanskog i bosansko-hrvatskog stanovništva, kako bi se osiguralo da se preostali neće željeti vratiti. To se postiglo ubijanjem i egzekucijom pripadnika tih grupa, dok su ostali bili podvrgavani tjelesnom i duševnom zlostavljanju, te zatvaranjem bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata opštine Prijedor u logore Omarska, Keraterm i Trnopolje, u uslovima koji su bili sračunati da izazovu njihovo fizičko uništenje; sve to je rađeno sa namjerom da se u Prijedoru uništi dio bosansko-muslimanskih i bosansko-hrvatskih zajednica kao takvih.

32. Nadalje, između 29. aprila 1992. i 31. decembra 1992, **MILAN KOVAČEVIĆ** je znao ili je imao razloga da zna da bosansko-srpske i srpske snage pod kontrolom Kriznog štaba ubijaju bosanske Muslimane i bosanske Hrvate, nanoseći bosanskim Muslimanima i bosanskim Hrvatima tešku tjelesnu i duševnu patnju, te da bosanske Muslimane i bosanske Hrvate podvrgavaju uslovima koji su bili sračunati da izazovu njihovo fizičko uništenje u zatvoreničkim logorima; sve to sa namjerom da se uništi dio bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata kao nacionalne, etničke ili vjerske grupe, ili da su to već učinile, a nije poduzeo neophodne i razumne mjere da spriječi takva djela ili da kazni njihove počinitelje.

Navedenim djelima i propustima MILAN KOVAČEVIĆ je počinio:

Tačka 1: GENOCID, što je kažnjivo prema odredbama člana 4(3)(a), te 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda; i

Tačka 2: SAUČESNIŠTVO RADI POČINJAVANJA GENOCIDA, što je kažnjivo prema odredbama člana 4(3)(e), te 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKE 3-5 (ISTREBLJENJE, NAMJERNO UBIJANJE I UBISTVO)

33. Tužilac ponovo navodi optužbe i pominjanjem uključuje paragrafe 4-31 u tačke 3 do 5.

34. Oko 23. maja 1992, približno tri sedmice nakon preuzimanja vlasti u Prijedoru, **MILAN KOVAČEVIĆ** je, zajedno sa drugim članovima Kriznog štaba, inicirao i naredio koordiniran napad bosansko-srpskih i srpskih snaga, koje su uključivale pripadnike 43. brigade i drugih jedinica JNA, jedinica Teritorijalne odbrane (TO), paravojnih jedinica i jedinica policije na bosansko-muslimanska i bosansko-hrvatska područja u opštini Prijedor. Napadi su počeli u područjima oko sela Hambarine i Kozarac. U napadima su korišteni intenzivno artiljerijsko i tenkovsko granatiranje, praćeno pješadijskim napadima, kako je opisano gore, u paragrafu 25. U ovim napadima poginuo je veliki broj bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata.

35. Napadi su trajali od 23. maja 1992. do kraja jula 1992. godine. Završni vojni napad velikih razmjera srpske i bosansko-srpske snage u opštini izvele su oko 20. jula 1992. godine, na pretežno bosansko-muslimanska i bosansko-hrvatska sela u brdovitom području zvanom Brdo, na zapadnoj i jugozapadnoj strani rijeke Sane. Na to područje sklonili su se mnogi koji su izbjegli da budu uhvaćeni nakon napada na druge dijelove opštine u maju i junu 1992. Kao i u prethodnim napadima, mnogi bosanski Muslimani i bosanski Hrvati bili su ubijeni za vrijeme napada i sakupljanja. Oni koji su preživjeli napad i sakupljanje takođe su odvedeni u logore Omarska, Keraterm i Trnopolje. Jedne noći par dana nakon toga, u logoru Keraterm mitraljeskim rafalima smaknuto je preko 150 vojno sposobnih muškaraca sa područja Brda. Narednog dana smaknuto ih je još 50. Mnogi drugi su izgubili život u tim logorima, kako je opisano gore u paragrafima 26 do 29.

36. Između 29. aprila 1992. i 31. decembra 1992. godine **MILAN KOVAČEVIĆ** je zajedno sa drugim članovima Kriznog štaba planirao, organizovao, naređivao i provodio kampanju čija je svrha bila da SE

istjera bosansko-muslimansko i bosansko-hrvatsko stanovništvo opštine Prijedor iz dijela Bosne i Hercegovine kojeg je bosansko-srpsko rukovodstvo proglasilo srpskim teritorijem. U sklopu te kampanje, snage bosanskih Srba pod kontrolom Kriznog štaba namjerno su ubile značajan broj bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata u napadima na njihove domove i sela, za vrijeme zatočavanja u logorima koji su uspostavljeni po naređenjima Kriznog štaba i za vrijeme prisilnih preseljenja i deportacija.

37. Nadalje, između 29. aprila 1992. i 31. decembra 1992, godine, **MILAN KOVAČEVIĆ** je znao ili je imao razloga da zna da su bosansko-srpske i srpske snage pod kontrolom Kriznog štaba ubijale bosanske Muslimane i bosanske Hrvate, ili da su to već učinile, a nije poduzeo neophodne i razumne mjere da spriječi takva djela ili da kazni njihove počinitelje.

Navedenim djelima i propustima, MILAN KOVAČEVIĆ je počinio:

Tačka 3: ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI, što je kažnjivo prema odredbama člana 5(b)(istrebljenje), te 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda; i

Tačka 4: KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA, ((ubistvo), prema članu 3(1)(a) Ženevskih konvencija iz 1949. i članu 4(2)(a) Dopunskog protokola II Ženevskim konvencijama iz 1949.) što je kažnjivo prema članu 3, te 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda; i

Tačka 5: TEŠKU POVREDU ŽENEVSKIH KONVENCIJA IZ 1949, što je kažnjivo prema odredbama člana 2(a)(namjerno ubistvo), te 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKA 6 (PROGANJANJE)

38. Tužilac ponovo navodi optužbe i pominjanjem uključuje paragrafe 4-37 u tačku 6.

39. Kako je opisano u prethodnom tekstu, tokom nekoliko nedelja nakon 29. aprila 1992, Krizni štab je primjenjivao ili odobravao sve veće restrikcije na život ne-Srba u opštini Prijedor. Slijedeći uputstva Kriznog štaba Autonomne Regije Krajina (ARK), svi ne-Srbi koji su bili na položajima u opštinskoj upravi, kao i svi Srbi koji nisu zadovoljavali kriterij apsolutne lojalnosti, bili su udaljeni sa položaja. **MILAN KOVAČEVIĆ** je mnoga rješenja o otkazu lično potpisao, postavljajući odmah "lojalne" Srbe na upražnjena mjesta. Poslovne i privredne organizacije su ubrzo postupile po tom primjeru i otpustile gotovo sve ne-Srbe.

40. Fizičke restrikcije koja je uveo Krizni štab uključivala su prepreke na putevima, koje su postavljene širom opštine, a naročito oko većinski ne-srpskih sela u okolini grada Prijedora. U samom gradu, kontrolni punktovi su uspostavljeni čak i u većim stambenim zgradama, a na njma se provjeravao identitet onih koji su ulazili i izlazili iz zgrada. Svrha prepreka na putevima bila je da se ne-Srbi spriječe da napuštaju svoje domove ili sela.

41. Nakon početka napada, koji su opisani u paragrafima 24 i 25, srpske snage su zarobile veći dio preživjelih bosansko-muslimanskih i bosansko-hrvatskih stanovnika i prisilili ih da u kolonama hodaju do sabirnih mjesta, odakle su odvođeni u jedan od zatvoreničkih logora koji su uspostavljeni po naređenju Kriznog štaba. Za vrijeme zarobljavanja i prebacivanja, bosanski Muslimani i bosanski Hrvati bili su verbalno i fizički napadani, uključujući i mnogobrojne muškarce koji su izvedeni iz kolone i pretučeni ili ubijeni na licu mjesta. Izvjestan broj bosansko-muslimanskih i bosansko-hrvatskih zarobljenika, kako muškaraca tako i žena, bio je odveden u policijsku stanicu i u vojnu kasarnu u Prijedoru prije nego što su bili poslani u jedan od logora ili oslobođeni. Za vrijeme boravka u policijskoj stanici i vojnoj kasarni, mnogi zatvorenici bili su zlostavljani, kako fizički tako i psihički. Međutim, većina bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata koje su zarobile srpske snage je odvedena u logore Omarska, Keraterm i Trnopolje.

42. Osoblje i upravu logora i zatvorskih objekata činili su pripadnici vojske i policije i njihovi predstavnici pod direktnom kontrolom vojnih i

civilnih članova prijedorskog Kriznog štaba. Uz to, ostali pripadnici bosansko-srpske policije i vojske, te civili koji nisu pripadali straži u logorima, imali su neometan pristup svim zatvorskim objektima, pa su zajedno sa osobljem koje je upravljalo logorima podvrgavali zatvorenike tjelesnom i duševnom zlostavljanju, kako je opisano gore u paragrafima 26 - 29. Ni u jednom logoru zatvorenici nisu obezbjedeni odgovarajući sudski proces. Bili su zatvoreni i podvrgnuti zlostavljanju i maltretiranju prvenstveno zbog svog vjerskog, etničkog ili nacionalnog identiteta.

43. Između 29. aprila 1992. i 31. decembra 1992. godine **MILAN KOVAČEVIĆ** je zajedno sa drugim članovima Kriznog štaba planirao, organizovao, naređivao i provodio kampanju čija je svrha bila da se istjera bosansko-muslimansko i bosansko-hrvatsko stanovništvo opštine Prijedor iz dijela Bosne i Hercegovine kojeg je bosansko-srpsko rukovodstvo proglasilo srpskim teritorijem. U sklopu te kampanje, **MILAN KOVAČEVIĆ** je, skupa sa drugim članovima Kriznog štaba, inicirao, naređivao, koordinirao, pomagao, i na druge načine planirao i podsticao počinjavanje djela opisanih gore u paragrafima 4 - 42. Ta djela su počinjena protiv pripadnika bosansko-muslimanskog i bosansko-hrvatskog stanovništva zbog njihovog političkog, rasnog i vjerskog identiteta.

44. Između 29. aprila 1992. i 31. decembra 1992, godine, **MILAN KOVAČEVIĆ** je znao ili je imao razloga da zna da su srpske snage pod kontrolom Kriznog štaba počinjavale djela opisana gore u paragrafima 4 - 46, ili da su ih već počinile, a nije poduzeo neophodne i razumne mjere da spriječi takva djela ili da kazni njihove počinitelje.

Učešćem u navedenim djelima i propustima, MILAN KOVAČEVIĆ je počinio:

Tačka 6: ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI, što je kažnjivo prema odredbama člana 5(h)(proganjanje na političkoj, rasnoj ili vjerskoj osnovi), te 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda; i

TAČKE 7 - 11
(MUČENJE, OKRUTNO POSTUPANJE, I
NAMJERNO NANOŠENJE VELIKIH PATNJI)

45. Tužilac ponovo navodi optužbe i pominjanjem uključuje paragrafe 4-44 u tačke 7 do 11.

46. Ko što je opisano u paragrafima 25 i 26, većinu bosansko-muslimanskih i bosansko-hrvatskih stanovnika koji su preživjeli napade na sela zarobile su srpske snage i prisilili ih da u kolonama hodaju do sabirnih mjesta, odakle su odvedeni u jedan od zatvoreničkih logora koji su uspostavljeni po naređenju Kriznog štaba. Za vrijeme zarobljavanja i prebacivanja, bosanski Muslimani i bosanski Hrvati bili su verbalno i fizički napadani, uključujući i mnogobrojne muškarce koji su izvedeni iz kolone i pretučeni ili ubijeni na licu mjesta. Izvjestan broj bosansko-muslimanskih i bosansko hrvatskih zarobljenika, kako muškaraca tako i žena, bio je odveden u policijsku stanicu i u vojnu kasarnu u Prijedoru prije nego što su bili poslani u jedan od logora ili oslobođeni. Za vrijeme boravka u policijskoj stanici i vojnoj kasarni, mnogi zatvorenici bili su zlostavljani, kako fizički tako i psihički. Međutim, većina bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata koje su uhvatile srpske snage je odvedena u logore Omarska, Keraterm i Trnopolje.

47. Kako je opisano gore u paragrafima 27 - 29, zatvorenici su u logorima svakodnevno podvrgavani nehumanim uslovima, mučenju i drugim oblicima fizičkog nasilja, neprekidnom ponižavanju, degradiranju i strahu od smrti. Osoblje i upravu logora i zatvorskih objekata činili su pripadnici vojske i policije i njihovi predstavnici pod direktnom komandom vojnih i civilnih članova prijedorskog Kriznog štaba.

48. Između 29. aprila 1992. i 31. decembra 1992. godine, **MILAN KOVAČEVIĆ** je zajedno sa drugim članovima Kriznog štaba planirao, organizovao, naređivao i provodio kampanju čija je svrha bila da istjera bosansko-muslimansko i bosansko-hrvatsko stanovništvo opštine Prijedor iz dijela Bosne i Hercegovine kojeg je bosansko-srpsko rukovodstvo proglasilo srpskim teritorijem. U sklopu te kampanje, pripadnici vojske i policije i njihovi predstavnici, koji su bili pod direktnom komandom vojnih i civilnih članova prijedorskog Kriznog štaba, namjerno su podvrgavali bosansko-muslimansko i bosansko-hrvatsko stanovništvo nehumanim uslovima, mučenju i drugim oblicima fizičkog nasilja, neprekidnom ponižavanju, degradiranju i strahu od smrti. Nadalje, Krizni štab, u kojem je bio i **MILAN KOVAČEVIĆ**, je inicirao, naređivao, koordinirao, pomagao i na druge načine planirao i podsticao počinjavanje navedenih djela.

49. Između 29. aprila 1992. i 31. decembra 1992. godine, **MILAN KOVAČEVIĆ** je znao ili je imao razloga da zna da su srpske snage pod kontrolom Kriznog štaba počinjavale djela opisana gore u paragrafima 45

- 48, ili da su ih već počinile, a nije poduzeo neophodne i razumne mjere da spriječi takva djela ili da kazni njihove počinitelje.

Učešćem u navedenim djelima i propustima, MILAN KOVAČEVIĆ je počinio:

Tačka 7: ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI, što je kažnjivo prema odredbama člana 5(f)(mučenje), te 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda; i

Tačka 8: KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA, (surovo postupanje, prema članu 3(1)(a) Ženevskih konvencija iz 1949. i člana 4(2)(a) Dopunskog protokola II Ženevskim konvencijama iz 1949.) što je kažnjivo prema članu 3, te 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda; i

Tačka 9: KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA, (mučenje, prema članu 3(1)(a) Ženevskih konvencija iz 1949. i član 4(2)(a) Dopunskog protokola II Ženevskim konvencijama iz 1949.) što je kažnjivo prema članu 3, te 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda; i

Tačka 10: TEŠKU POVREDU ŽENEVSKIH KONVENCIJA IZ 1949, što je kažnjivo prema odredbama člana 2(b)(mučenje), te 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda; i

Tačka 11: TEŠKU POVREDU ŽENEVSKIH KONVENCIJA IZ 1949, što je kažnjivo prema odredbama člana 2(c)(namjerno nanošenje teških patnji), te 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKE 12 - 13
(DEPORTACIJE I NEZAKONITO PRESELJENJE)

50. Tužilac ponovo navodi optužbe i pominjanjem uključuje paragrafe 4-49 u tačke 12 i 13.

51. Početkom juna 1992, započeo je niz masovnih prisilnih preseljavanja prijedorskog bosansko-muslimanskog i bosansko-hrvatskog stanovništva na područja u Bosni i Hercegovini pod kontrolom priznate vlade Bosne i Hercegovine. Prisilna preseljenja i deportacije organizirala je prijedorska policija i drugi opštinski organi koji su djelovali pod upravom Kriznog štaba. Da bi bili pušteni iz logora, većina bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata morali su potpisati dokumente kojima svu svoju imovinu prepuštaju samozvanoj bosansko-srpskoj republici. Prisilna preseljenja i deportacije su se nastavila do kraja decembra 1992. godine, a posljedica im je bila protjerivanje oko 40.000 bosanskih Muslimana i bosanskih Hrvata.

52. Između 29. aprila 1992. i 31. decembra 1992. godine **MILAN KOVAČEVIĆ** je zajedno sa drugim članovima Kriznog štaba planirao, organizovao, naređivao i provodio kampanju čija je svrha bila da se istjera bosansko-muslimansko i bosansko-hrvatsko stanovništvo opštine Prijedor iz dijela Bosne i Hercegovine kojeg je bosansko-srpsko rukovodstvo proglasilo srpskim teritorijem. U sklopu te kampanje, bosansko-muslimansko i bosansko-hrvatsko stanovništvo je prisilno preseljavano ili deportovano iz prijedorske opštine. Nadalje, Krizni štab, u kojem je bio i **MILAN KOVAČEVIĆ**, je inicirao, naređivao, koordinirao, pomagao i na druge načine planirao i podsticaoou počinjavanje djela opisanih gore u paragrafima 4 - 51.

53. Između 29. aprila 1992. i 31. decembra 1992, godine, **MILAN KOVAČEVIĆ** je znao ili je imao razloga da zna da su bosansko-srpske i srpske snage pod kontrolom Kriznog štaba počinjavale djela opisana gore u paragrafu 52, ili da su to već učinile, a nije poduzeo neophodne i razumne mjere da spriječi takva djela ili da kazni njihove počinitelje.

Učešćem u navedenim djelima i propustima, MILAN KOVAČEVIĆ je počinio:

Tačka 12: ZLOČIN PROTIV ČOVJEČNOSTI, što je kažnjivo prema odredbama člana 5(d)(deportacija), te 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda; i

Tačka 13: TEŠKU POVREDU ŽENEVSKIH KONVENCIJA IZ 1949, što je kažnjivo prema odredbama člana 2(g)(nezakonite deportacije i preseljenja), te 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

TAČKE 14 - 15
(BEZOBZIRNO UNIŠTAVANJE ILI RAZARANJE SELA,
OPSEŽNO UNIŠTAVANJE I ODUZIMANJE IMOVINE)

54. Tužilac ponovo navodi optužbe i pominjanjem uključuje paragrafe 4-53 u tačke 14 i 15.

55. Za vrijeme i naročito poslije napada na ne-srpska područja u opštini Prijedor, srpske snage pod kontrolom prijedorskog Kriznog štaba sistematski su pljačkale i uništavale bosansko-muslimanska i bosansko-hrvatska sela i imovinu, uključujući i kuće, poslovne prostore, džamije i crkve. Uništavanje je bilo tako opsežno da od mnogih bosansko-muslimanskih i bosansko-hrvatskih sela u tom području nije ostalo ništa osim ruševina i krša, a u Prijedoru i Kozarcu nije ostala nijedna džamija. Kod većine tih napada bosansko-muslimansko i bosansko-hrvatsko stanovništvo nije pružilo nikakav otpor. Ni u jednom trenutku nije pružen nikakav značajniji otpor.

56. Između 29. aprila 1992. i 31. decembra 1992. godine **MILAN KOVAČEVIĆ** je zajedno sa drugim članovima Kriznog štaba planirao, organizovao, naređivao i provodio kampanju čija je svrha bila da se istjera bosansko-muslimansko i bosansko-hrvatsko stanovništvo opštine Prijedor iz dijela Bosne i Hercegovine kojeg je bosansko-srpsko rukovodstvo proglasilo srpskim teritorijem. U sklopu te kampanje, sela i imovina bosansko-muslimanskog i bosansko-hrvatskog stanovništva su namjerno i bezobzirno pljačkana i uništavana.

57. Nadalje, između 29. aprila 1992. i 31. decembra 1992. godine, **MILAN KOVAČEVIĆ** je znao ili je imao razloga da zna da su bosansko-srpske i srpske snage pod kontrolom Kriznog štaba počinjavale djela opisana gore u paragrafu 55, ili da su to već učinile, a nije poduzeo neophodne i razumne mjere da spriječi takva djela ili da kazni njihove počinitelje.

Učešćem u navedenim djelima i propustima, MILAN KOVAČEVIĆ je počinio:

Tačka 14: KRŠENJE RATNIH ZAKONA I OBIČAJA, što je kažnjivo prema odredbama člana 3(b)(bezobzirno uništavanje gradova, sela ili razaranje koje nije opravdano vojnom potrebom), te 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda; i

Tačka 15: TEŠKU POVREDU ŽENEVSKIH KONVENCIJA IZ 1949, što je kažnjivo prema odredbama člana 2(d)(opsežno uništavanje i oduzimanje imovine, koje nije opravdano vojnom potrebom i koje je provedeno bespravno i bezobzirno), te 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda.

/potpis na originalu/

Graham T. Blewitt

Zamjenik tužioca

u ime tužioca

Dana 28. januara 1998. godine
Hag, Holandija

3/07/1998.